

INCURSIONS IN THE RELIGIOUS LYRICS OF GEORGE COȘBUC

Violeta – Luminița Șipoș (Băl)

PhD. Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: A poet, journalist, translator, member of the Romanian Academy, George Coșbuc was enlightened by the belief in the Christian values of the Romanian nation he was part of. A poetic spirit, he created a work of a special sensibility in which he mirrored the soul of the Romanian peasant, keeping alive the authentic spirit of the Romanian people. He showed wisdom and divine grace and he created a religious poetics of an extraordinary beauty. He is the only Romanian poet who completed a whole Christological cycle. A fine connoisseur of the Orthodox Christian spirit, he is one of the supporting pillars of the Romanian religious lyrics.

Keywords: poet, authentic spirit, religious lyrics

Poporul român este un popor credincios încă de dinaintea venirii romanilor pe teritoriul Daciei, de pe vremea când preoții i se închinau lui Zamolxe și practicau asceza, considerată purificatoare pentru suflet. De asemenea, poezia religioasă reprezintă o parte a spiritualității noastre, motivându-ne să ne reevaluăm permanent relația noastră cu Dumnezeu. Fără aceste aspecte, noi, ca popor, nu am fi putut exista ca națiune. Relația creștină reprezintă pentru noi o moștenire mult prea veche pentru a o putea ignora. Lirica religioasă este cea de inspirație biblică și exprimă o trăire creștină, hrănește și educă sufletul, întărindu-l în credința adevărată. Rolul poeziei religioase este acela de a converti sufletul rătăcit al omului la credință, la alinarea suferințelor, apropiindu-l de cele trei valori sacre: Bine, Adevăr și Frumos. Doar credința a conturat și a definit profilul moral al românilor prin respectarea valorilor umane: bunătate, înțelepciune, dreptate, optimism, puterea jertfei, omenie și blîndețe neasemuită. Părintele profesor Dumitru Radu vorbește despre moralitatea creștinului și afirmă că: „Adevăratul creștin are în asceză un model de viață. (...) Adevăratul creștin are în Sfinți, care sunt eroii dreptei credințe, nu numai un ajutor, ci și un model demn de urmat. (...) Adevăratul creștin e gata să-și dea viața pentru credința sa, așa cum au făcut în decursul istoriei zeci de mii de martiri”¹. Fiind atît de răspîndită religiozitatea și atît de veche, e firesc să avem și poeți care valorifică în lirica lor religia creștină.

După Mihai Eminescu, George Coșbuc a fost foarte multă vreme considerat drept cea mai reprezentativă voce poetică românească. Datorită studiului critic al lui C. Dobrogeanu-Gherea, care l-a numit „poet al țărănimii”, avem astăzi biografia celui care a reprezentat, la acea vreme, cel mai bine năzuințele poporului român. Coșbuc este imaginea practică a vieții țăranului român surprins în toate momentele vieții. Spiritul acestuia a transpus în lirism veritabilă frescă a personalității poporului ardelean. Este și unul dintre promotorii liricii religioase românești, care a valorificat obiceiurile și tradițiile poporului român, a luptat pentru drepturile lui și nu a uitat nicio clipă să fie un bun creștin. Pe teren literar, cultura religioasă românească nu are, din păcate, multe scrieri despre viața lui Iisus. Lirica religioasă a lui Coșbuc însușează în ea poezii care înfățișează bucuria cu care se întîmpină sărbătorile creștin-ortodoxe: Crăciunul care reprezintă Nașterea Domnului, și Paștele care reprezintă Învierea Domnului. Ioan Alexandru îl consideră pe George Coșbuc „cel mai de seamă poet religios din literatura română”², în lirica sa se poate urmări viața Mîntuitorului începînd încă

¹Preot prof. univ. dr. Dumitru Radu, *Fundamentele teologice ale fenomenologiei narative*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2005, cap. *De la fenomenologia narativă la specificul național...*, p. 164.

²Ion Buzași, *Poezia religioasă românească*, Editura Dacia XXI, 2010, p. 105.

din copilărie și terminînd cu răstignirea. Poezia sa reflectă lucruri certe: nașterea, botezul, copilăria, nunta, prohodul, înmormîntarea, rugăciunea, colindul. Peste tot prezența divinității este foarte puternică. Poezia sa poate fi numită și poezie sacramentală. Liturghia creștină este prezentă duminică, la ziua Domnului. Paștele - Învierea, Crăciunul – Colindul, Boboteaza sunt sărbători creștine evocate de poet în lirica sa religioasă. Concepția lui Coșbuc despre viață este una creștină, viața este o luptă conștientă și continuă în numele unui ideal.

S-a născut la 20 septembrie 1866, în satul Hordou, sat care astăzi îi poartă numele, într-o familie de preoți, fiind al optulea fiu al preotului Sebastian Coșbuc. Poetica lui George Coșbuc devine o harfă eoliană cîntată cu atîta pricepere, încît, prin glasul lui, vorbește întregul popor român. Pe lira sa sunt trecute melodios întîmplări din viața omului de la țară care a trăit în intimitate străveche cu cerul și pămîntul. Coșbuc scoate din harfa sa, cu cele mai simple mijloace, efecte sufletești dintre cele mai tulburătoare. Este în George Coșbuc o voință tenace, care l-a făcut să realizeze o lirică religioasă autentică strămutînd poveștile biblice, pe meleagul românesc. Poezia sa dă dovadă de arhitectură clară, concisă și autentică, tipar pe care poetul îl urmează cu îndemînarea și promptitudinea specifică sufletului său nobil.

Coșbuc este un geniu al sensibilității sufletești, lirica sa este lipsită de dulcegăriile de prisos, artificiu sau poză, respinge orice extravaganță și nu are nicio ambiție spre rafinament gratuit. Mai presus de toate stă talentul său incontestabil care a reînviat literatura acelei epoci profund marcată de epigonismul eminescian. George Coșbuc schimbă repertoriul dramei eminesciene și pătrunde brusc în literatură cu spectacolul plin de lumină al ideilor sale. Prin puterea lirismului coșbucian se înalță sentimentele sufletești cele mai nobile. Cîntărețul Daciei Felix, a zugrăvit sentimentele de iubire cu o claritate extraordinară pornind de la primii fiori ai dragostei și ajungînd la disperarea iubirii, încît se poate afirma că a țesut în versurile lui adevărate romane inspirate din viața de la țară. Poezia sa sinceră reflectă sufletul poporului român, dă sentințe, reguli de conduită morală, simbolizează acte de voință. Poetul săvîrșește adevărate minuni împletind cu măiestrie graiul propriu al poporului român cu cele mai adînci gînduri și cele mai subtile sentimente. Versul lui a avut răsunset, de aceea Coșbuc nu e numai poet, ci și apostol sosit chiar atunci cînd era nevoie de el. Sensibilitatea lui se identifică cu sensibilitatea poporului pe care îl reprezintă, făcînd astfel ca opera lui să conțină un bogat tezaur de valori sufletești. „Poet al țărănimii”, așa cum l-a numit critica și istoria literară, George Coșbuc „se apropie de poezia religioasă din interior, ca un bun cunoscător al acestei componente a spiritului locuitorului de la sate – credința în Dumnezeu”³. Natura prezentată îi dă sentimentul de descătușare, de libertate. În virtutea aceasta, creația lui Coșbuc are un repertoriu larg. Nu este doar un simplu tehnician, el a reușit să capteze atenția poporului și să comunice cu el pe calea realității vii, autohtone.

Poezia sa nu este o „tabula rasa”, ci ocupă o arie vastă a experiențelor deja existente, „Coșbuc prin limpezimea clasică a versului, prin optimismul robust, prin exaltarea acelei <<lupte a vieții>>, prin accentele naționale ale multor poezii – convenea ideologiei dascălilor Blajului, derivată din programul Școlii Ardelene, din Discursul de la Blaj al lui Simion Bărnuțiu, unindu-se cu acestea prin energetismul ei național”⁴. Toate aceste aspecte moștenite sau învățate l-au condus în întreaga sa viață și i-au modelat personalitatea. Trebuie amintit faptul că tatăl lui, preotul Sebastian Coșbuc, a făcut studii teologice la Blaj, dar și faptul că poetul este descendentul a 10 generații de preoți. De aici și cunoașterea teologică, cunoaștere care l-a ajutat în formarea sa spirituală și intelectuală. O temă importantă abordată de poet este mila, însă nu cea cu sensul de pomană sau milostenie, ci aici mila are accentul pus pe „un simțămînt, o virtualitate, mai bine zis o stare sufletească sau mai precis: o stare harică”⁵.

³Florentin Popescu, *Poezia română religioasă*, Biblioteca pentru toți, Serie nouă 1492, 1497, București, 1999, p. 77.

⁴Ion Buzași, *Prima teză de doctorat despre George Coșbuc*, în „Tribuna”, nr. 236, 1-15 iulie 2012, p. 21.

⁵Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobîndi*, Editura Rohia, 2006, p. 175.

Caracteristică lui Coșbuc este empatia pentru marile sărbători creștine. Acesta este un bun prilej pentru transmiterea cu sfințenie a tradițiilor de-a lungul generațiilor. La Coșbuc lirica religioasă apare în cadrul rural năsăudean, sărbătorile mari, Crăciunul și Paștele, sunt cele ortodoxe, poezia lui religioasă trebuie privită și analizată în întreaga sa operă și în întregul context în care ea a fost scrisă. George Coșbuc realizează un ciclu cristologic complet, de la naștere până la moarte, în care prezintă credința puternică a creștinilor care se nașteau, trăiau și mergeau cu bucurie la moarte. Prin *Nunta Zamferei* și *Moartea lui Fulger* se face o raportare directă la ritualuri creștin-ortodoxe și reprezintă două ecouri biblice. Textele poeziilor sale sunt vădit creștine. Deși era greco-catolic, în întreaga sa lirică găsim spiritul creștin ortodox, poetul asumându-și credința întregului popor român. Dacă în *Nunta Zamferei* George Coșbuc a amestecat motive din viața țaranului român cu icoanele înviate ale străvechilor basme, în *Moartea lui Fulger*, poetul transcende într-o altfel de existență, de data aceasta opusă firii sale.

Intrarea în literatură a lui Coșbuc s-a făcut prin *Școala practică*⁶ de la Năsăud, „Familia” de la Oradea și „Tribuna” din Sibiu. Debutul literar și l-a făcut cu poezia *Cuvintele Coranului*, traducere după Hedlitz, în revista din Năsăud, în „Familia” cu *Aș vrea să fiu*, o prelucrare după Petöfi și în „Tribuna” cu *Filosofii și plugarii*, poezie care a atras atenția lui Ioan Slavici.

Ne propunem, în acest studiu, să ne oprim asupra poeziei religioase a lui George Coșbuc. Acest act de creație, izvorât din complexitatea sufletească a poetului, este de natură sacramentală și cuprinde o întreagă filosofie a vieții creștine. Vorbind despre lirica religioasă coșbuciană, găsim ca termeni fondatori „sacral” și „poezia” care se împletesc atât de firesc în lirica sa, încât nu există poezie fără prezența lui Dumnezeu. Coșbuc a fost mînat în creația sa de un sentiment nobil, național și religios, astfel încât natura mesajului său este încărcată de o valoare etică înaltă, poezia lui este rugăciune: „Numai marile spirite sunt capabile să exercite o asemenea influență”⁷. Poeziile lui George Coșbuc au un profund caracter moralizator, sunt, de fapt, niște parabole puse în versuri: *Psalm*, *Spada și credința*, „*Amin*” *strigă stăncile*, *Cel mai bun cuvînt*, *Iisus la împăratul*, *Armingenii*, *Parabola sămănătorului*, *Pace*. Poezia sa reflectă lucruri certe: nașterea, botezul, copilăria, nunta, prohodul, înmormîntarea, rugăciunea, colindul. Peste tot prezența divinității este foarte puternică. Din acest motiv poezia sa poate fi numită și poezie sacramentală. În multe din aceste poezii sunt luate motive din *Biblie* și tratează diferite etape din viața Mîntuitorului. Unele anticipează tragica răstignire a lui Iisus (*Iisus la împăratul*), prezentă fiind imaginea de coșmar unde apare premoniția Mariei care presimte că jocul copiilor se va repeta, e un fel de anticipare a ceea ce are să urmeze. În poezia coșbuciană, Fecioara Maria este „unica nădejde a celor aflați în suferință”⁸. Poezia lui Coșbuc are în ea nucleul existențial al rostului venirii pe pămînt a lui Iisus, care devine Mîntuitorul sufletelor noastre prin actul lui spiritual. Poezia religioasă coșbuciană face trimitere la învățătura creștină în care „<<reverberația sacrului>> vine dintr-o viziune creștină asupra existenței umane”⁹.

Pe tot parcursul creației lui Coșbuc se poate urmări viața Mîntuitorului. Lirica religioasă coșbuciană este încărcată de simboluri și semnificații care își au explicația în *Biblie*. Un astfel de episod este și cel dezvăluit în *Armingenii*. Coșbuc se folosește de această sărbătoare și-i dă o semnificație religioasă pornind de la *Evanghelia*. Nuiua devine semnul salvării lui Iisus, semn care se mai păstrează și astăzi în unele zone din mediul sătesc „La Coșbuc, nuiua de

⁶Mircea Popa, în *Prefață* la vol. George Coșbuc, *Balade și idile*, Ediție îngrijită și prefațată de Mircea Popa, Cluj-Napoca, Editura Eikon, Asociația Bibliopolis, 2007, p. 18.

⁷Radu Drăgulescu, *George Coșbuc. Din Paradis către Infern*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2004, p. 125.

⁸Ion Buzași, *Imaginea Fecioarei Maria în lirica românească religioasă* în „Tribuna”, nr. 211, 16-30 iunie 2011, p. 25.

⁹Ion Buzași, *O nouă exegeză despre lirica religioasă*, în „Tribuna”, nr. 197, 16-30 noiembrie 2010, p. 5.

armindeni semnifică semnul salvator al lui Iisus de urmările celor ce-l prigoneau”¹⁰. Un alt episod biblic este cel legat de Răstignirea lui Iisus Hristos. Poezie cu adevărat tragică *Corbul* este simbolul păsării care intervine în alinarea suferințelor Fiului aflat răstignit pe cruce. Foarte bine reușește să exemplifice cele două laturi ale omului: umană și divină, atribuite Mariei, care se afla sub crucea unde era răstignit Iisus. Prima reacție este de a îndepărta pasărea prădătoare de frică să nu devoreze trupul Fiului Ei. Dialogul este dramatic: Acesta, cu ultimele puteri, îi spune mamei că filfiitul aripilor corbului îi dă răcoare și îi ușurează suferința: „A zis: Știa el, de ce vine!/ O, lasă-l, mamă, lângă mine;/ Că de-nsetat și-aprins ce sunt,/ Cum face el din aripi vînt/ Îmi face, mamă, bine!”

Un alt episod este cel legat de Învierea lui Iisus, care doar în aparență este pastel. Aceasta acordă o importanță deosebită celebrării Învierii Domnului pentru că este aducătoare de „pace-n cer și pe pămînt”. Tabloul este pătruns de sfințenie și de credința în Ziua Învierii și fac din el un poem religios de o înaltă valoare artistică. Versurile: „În fapta noastră ni e soarta/ Și viața este tot, nu moartea”, sintetizează întreaga învățătură creștină, biruința vieții asupra morții. Aceste versuri fac referire la Sf. Apostol Pavel în Epistola I către Corintei, cap. 15: „13. Dacă nu este înviere a morților, nici Hristos n-a înviat. 14. Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră”¹¹. Coșbuc redă frumusețea spirituală a acestui eveniment, la care participă, pe lângă creștinii adunați, întreaga natură. Biserica strînge la sînul ei de mamă pe toți cei care îndeplinesc ritualul specific Sărbătorii Pascale. Totul se încheie cu o trăire mistică, pe care poetul ne-o împărtășește și nouă prin salutul „Hristos a înviat!”. Această poezie este capodopera poeziei religioase a lui Coșbuc, în ea se zugrăvește lumea lui interioară care a lăsat urme adînci în veșnicia timpului. Tabloul de primăvară conferă o frumusețe aparte pastelului. Prezența lui Dumnezeu este afiș de puternică încît dă un aspect mistic întregii poezii, Hristos aduce pace și bunăvoință. Preotul vestește în biserică biruința vieții asupra morții: „În fapta noastră ni e soarta/ Și viața este tot, nu moartea”.

Un alt aspect pe care poetul îl are în vedere este cel legat de statornicia în credință. Apostol desăvîrșit, atrage atenția asupra virtuților ce trebuie urmate, virtuți care au fost îndeplinite cu demnitate de martirii care au murit pentru adevărata credință. Poezia *Minciuna creștinilor* aduce în lumină puternica credință a primilor creștini care primeau pedeapsa cu moartea, fără nicio umbră de îngrijorare afișată pe chipurile lor, spre furia împăraților romani. În această poezie, creștinii judecați nu doar că nu se sperie de moarte și de chinurile prin care trebuie să treacă pentru a muri, mai mult, după primii doi martiri, rîndurile se înmulțesc. Călăul Antonin este incapabil să înțeleagă faptul că a muri pentru Cristos este o binecuvîntare, creștinul nu vede moartea ca păgînii. Se pun în antiteză calmul creștinilor care merg la moarte cu seninătate și furia proconsulului roman. Prin acest aspect biblic, George Coșbuc vrea să ne amintească adevărul din vechime păstrat, cum Iisus a fost și este „miezul de foc al credinței noastre”¹².

Poetul pare a fi intermediarul care înțelege și transmite mai departe valorile creștine. Poezia *Cel mai bun cuvînt* cuprinde în ea o întregă învățătură creștină. Bărbatul care a mers la pustnicul Macarie și-i spune că vrea să-l vadă pe Dumnezeu primește o lecție creștină și este rugat de acest „ostaș al lui Dumnezeu”, să ducă mai departe cuvîntul învățăturii sale. O altă

¹⁰Ion Buzași, *Coșbuc despre Învierea Domnului*, în *Coșbuc în căutarea actualității*, O antologie despre: poezie, publicistică, traduceri, om. Antologie îngrijită de Al. Cățăuan, Bistrița, Editura Aletheia, 2008, p. 50.

¹¹Sfântul Apostol Pavel în *Epistola I către Corintei*, cap. 15 *Învierea Domnului și învierea noastră*, 13, 14, în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a prea fericitului părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române – 2005, p. 1307.

¹²Ion Buzași, *Coșbuc despre Învierea Domnului*, în *Coșbuc în căutarea actualității*, O antologie despre: poezie, publicistică, traduceri, om. Antologie îngrijită de Al. Cățăuan, Bistrița, Editura Aletheia, 2008, p. 53.

poezie religioasă este „*Amin*” *strigă stâncile*. Aceasta face parte din ciclul poeziilor a căror narațiune moralizatoare ne duce cu gândul la „parabola versificată”, e așa cum spune și dl. prof. univ. dr. Ion Buzași „o poezie gnomică într-o formă accesibilă”¹³. În final găsim sfatul bătrînului înțelept Beda, care răspunde rîzînd băiatului care l-a făcut să țină cuvîntare creștină stîncilor, care au răspuns în finalul predicii *Amin!*”, spre spaima băiatului sugubăț: „Bătrînul rîde dulce și zice umilit:/ <<Tu n-ai cetit, se vede, Scriptura ce vorbește,/ Cînd tace omenirea chiar stîncă glăsuiește!/ Înseamnă-ți asta bine și nu o mai uita,/ Căci tot așa se poate o piatră preschimba/ În inimă umană, precum inima încă/ Adeseori se schimbă în piatră, chiar în stîncă!>>” Coșbuc evocă, cu o lirică remarcabilă diferite momente din viața lui Iisus, se raportează la aceste aspecte pentru a demonstra creștinătatea noastră încă din cele mai vechi timpuri. Dialogurile, atît de vii și de concise, cuprind în ele adevărate învățături, care sunt piatra noastră de temelie în credința care ne-a succedat generații de-a rîndul.

Poet de vocație „mesianică”, George Coșbuc a explorat viața țaranului român în diferite ipostaze. Poezia *Colindătorii* prezintă, cu duioșie, imaginea mamei care le povestea copiilor despre nașterea și patimile lui Iisus. Înzestrat cu răbdarea adevăratului cărturar, Coșbuc cîntă o poezie născută și crescută din și în credința ortodoxă, dar și din folclorul obiceiurilor, datinilor și tradițiilor românești. Considerat „poetul țărănimii”, poezia sa evocă identitatea noastră ca popor român, evocă lumea satului, a copilăriei și a obiceiurilor.

Critica literară a vremii a apreciat marele talent al lui Coșbuc de a depăși dulceleșurile lui Alecsandri sau pesimismul sfișietor al lui Eminescu. Lirica sa are un caracter veridic prin faptul că poetul cunoaște toată viața țaranului, de la bucuria și veselia nunții, pînă la durerea morții, nu din cărți, ci din realitatea trăită de el în mijlocul țaranilor. Avem în acest sens poemul *Moartea lui Fulger*, care este, poate, cel mai trist poem al lui Coșbuc. Coșbuc descrie în versuri obiceiul de jelire al morților de la țară, totodată poetul, dovedindu-se și un psiholog desăvîrșit. Niciun alt scriitor nu a adus în discuție mulțimea prezentă la înmormîntare cu numărul morților care și ei participă la înmormîntarea lui Fulger: „Iar cînd a fost la-nmormîntat,/ Toți morții parcă s-au sculat/ Să-și plîngă pe ortacul lor,/ Așa era de mult popor/ Venit să plîngă pe-un fecior/ De împărat!” Autorul prezintă ritualul înmormîntării cu rînduiri și obiceiurile străbune. Găsim parcă aici întreaga tragedie greacă, ritualul înmormîntării nu e tocmai creștin, e o diferență între ritualul țărănesc și cel din dogma creștină, diferență care nu s-a lovit de atitudinea bisericii, a intrat în datină. Foarte bun cunoscător al psihicului uman, Coșbuc face o adevărată inventariere asupra suferințelor inumane la care sunt supuși părinții lui Fulger. Versurile din acest poem diferă foarte mult de viziunea despre viață a lui Coșbuc, ele sunt pline de pesimism. Durerea e prea mare pentru părinți, în special pentru mamă, ea nu înțelege filosofia morții și a vieții veșnice, e revoltată și răbufnește aruncîndu-și blestemul asupra lui Dumnezeu, încît mulțimea își face cruci. Ceea ce dă caracter filosofic poemului este intervenția bătrînului sfetnic care impresionează prin sfatul lui înțelept. El este un sfînt care propovăduiește atitudinea demnă și bărbătească în fața morții, atitudine atît de specifică poporului român. În cuvintele bătrînului se află întreaga filosofie creștină, el e vocea care vine și restabilește ordinea moral-creștină, este crezul poetului. Prin acest sfînt se exprimă modul de gîndire al poetului, propriul lui eu, care e în concordanță cu crezul întregului neam românesc. El știe să o consoleze pe mamă: „Bătrîn ca vremea, stîlp rămas,/ Născut cu lumea într-un ceas,/ El parcă-i viul parastas/ Al altor vremi”. Cu o artă desăvîrșită, poetul găsește o soluție salvatoare situației tragice în postura bătrînului înțelept. Pentru a ne arăta concepția din străbuni a datoriei noastre față de viață și moarte, Coșbuc pune în cuvintele bătrînului înțelept întreaga noastră filosofie creștină. Cuvintele acestuia adresate mamei care a ajuns să comită o blasfemie constituie o sinteză a concepției creștin-ortodoxe

¹³Ion Buzași: *George Coșbuc – poet religios*, în *Coșbuc în căutarea actualității*. O antologie despre: poezie, publicistică, traduceri, om. Antologie îngrijită de Al. Cățăuan, Bistrița, Editura Aletheia, 2008, p. 46.

asupra vieții. De fapt în vorbele bătrînului sunt însuși cuvintele Mîntuitorului, apărînd astfel caracterul moralizator cu care am fost obișnuși în creația lui Coșbuc. Aceste cuvinte au în ele concepția despre viață a lui Coșbuc care se rezumă la un singur cuvînt: credința. Bătrînul sfetnic este așezat de poet în postura unui corifeu care restabilește echilibrul amenințat, echilibrul este păzit de păcatul de neiertat numit la greci *hybris*: „Este cu adevărat aici o concepție aidoma celei a lui Sofocle despre atotputernicia zeilor, deși de data aceasta îmbracă haina creștină”¹⁴. Versul „Că viața-i fum” face analogie cu credința în zilele de apoi, cu credința în Înviere și a faptului că omul pe pămînt este doar vremelnice și că adevărata răsplată a omului este abia după moarte: „Credința-n zilele de-apoi/ E singura tărie-n noi./ Că multe-s tari cum credem noi/ Și mîne nu-s!” Viața e o datorie pe care trebuie să o respectăm și să o îndeplinim cu demnitate astfel încît să fim puternici în credința în care ne-am născut și am crezut, credință moștenită de la venirea lui Iisus pe pămînt. Bătrînul înțelept dezvăluie cele trei adevăruri eterne: veșnicia, soarta și acceptarea morții, trimițîndu-ne la învățătura creștină. Coșbuc ne reamintește că omul trebuie să-și facă datoria și să-și trăiască viața: „O fi viața chin răbdat./ Dar una știu: ea ni s-a dat/ Ca s-o trăim!”

Poetul promovează în întreaga sa lirică credința ortodoxă ca element esențial de structură a sufletului românesc. Poezia sa poartă pecetea monografiei sufletești a satului transilvănean, a ortodoxiei românești. În această tragică poezie găsim îmbinate teologia creștină cu filosofia modernă pentru a scoate în evidență și mai mult deșertăciunea inevitabilă la care este supus omul și mai ales tăria de care trebuie să dăm dovadă. De asemenea este prezent eticismul cugetărilor lui Coșbuc care constituie o sumă de sfaturi înțelepte. Este de remarcat imaginea creatorului acestui poem care realizează, în mod complex o suferință insuportabilă care degenerază din deznădejde în blasfemie. Poemul se încheie cu trimiterea la corul antic și îndeamnă pe cei loviți de soartă la împăcarea cu propriul destin.

George Coșbuc, poetul vesel de la țară, plin de optimism, scrie aceste versuri pline de pesimism, dar acest aspect „nu înseamnă că personalitatea poetului ajunge să se contrazică, ci este o nouă particularitate a activității sale, pe care noua pătură socială, în care trăiește, a introdus-o în operele sale”¹⁵. Așa cum Dosoftei este primul nostru poet care „îmbină fondul popular și religios al limbii într-o prelucrare de un rafinament robust, în imagini sugestive”¹⁶, și George Coșbuc este un pictor care îmbină datinile și tradițiile noastre populare cu religiozitatea, cu un rafinament aparte, dovadă că el „construiește scenele cu migală, le dă o desfășurare adecvată cu sensul acțiunii, într-un mod obiectiv, grav, fără stridente. Tragicul său are de aceea simplitate și măreție, solemnități”¹⁷. Același aspect de învățătură îl găsim și în gazetul *Lupta vieții*, unde Coșbuc condamnă plînsul și lipsa unui ideal în viață și îndeamnă la lupta colectivă pentru țelul comun: „O luptă-i viața; deci te luptă/ Cu dragoste de ea, cu dor”.

Ochii veseli ai poetului trădează optimismul aceluia proaspăt slujitor la altarul Poeziei, care afirma: „– Două lucruri îmi impun pe lumea asta: inteligența și bunătatea”¹⁸.

Poet al luminii și al naturii vii Coșbuc creează pastelurile *Vara* și *Pace* în care întruchipează concepția creștină conform căreia toate elementele și viețuitoarele naturii: stelele, luna, apele, păsările, sălbăticiunile, sapa, coasa se integrează în mod firesc în marele ritm al naturii. Toate acestea se bucură de odihna dumnezeiască pe care Dumnezeu o revarsă asupra lor. Este vorba despre harul divin care ne dă speranța în viața de apoi. În *Tradiție și*

¹⁴Andrei Moldovan, *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, Clusium, 1997, p. 42.

¹⁵Emil Sabo, *George Coșbuc. Studiu de istoria literaturii române*, Prima teză de doctorat despre George Coșbuc, Traducere: Szabó Hajnal, Ediție și prefață de Ion Buzăși, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2012, p. 93.

¹⁶Iulian Boldea, *Istoria didactică a poeziei românești*, Edit. Aula, 2005, p. 12.

¹⁷George Coșbuc, *Balade și idile*, Ediție îngrijită și prefațată de Mircea Popa, Asociația Bibliopolis, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007, p. 18.

¹⁸V. Cioflec, *La „Badea George”*, în *Coșbuc văzut de contemporani*, București, Editura pentru Literatură, 1966, p. 119.

literatură Ion Pillat vorbește despre harul care vine de sus de la Dumnezeu, cu care omul se împărtășește și care îi dă speranța să aștepte „învieria altei dimineți”, aceasta fiind învățătura supremă.

Coșbuc nu putea trece nici peste poezia socială. Odată cu poezia *Noi vrem pământ* și-a creat mari și mulți dușmani, nevoit fiind, în cele din urmă să plece în România. Referitor la istorie, George Coșbuc afirmă că românii în vitrega lor istorie nu au avut alt ocrotitor decât „spada și credința”, „Spada noastră și Sacriputura”. El cântă pe un ton vehement și înfricoșător protestul împotriva asupritorilor sociali și naționali, lucru care amintește de cutezanța Gigantilor în luptă cu Olimpianii. Poetul pune în discuție o problemă foarte gravă și anume cea dacă universul este lipsit de divinități. Versurile din poezia *Un cântec barbar* întrevăd, nu un univers lipsit de valori, ci ridicarea omului la rang de divinitate, prin sentimentele sale. Astfel Coșbuc ridică valorile creștine ale poporului său la egalitate cu divinitatea. În alte cazuri, acest lucru este un proces de mitizare care ajunge în final să fie sacră. Exemplu, în acest sens, este poezia *Doina*: „Ai tăi suntem! Străinii/ Te-ar pierde de-ar putea;/ Dar când te-am pierde, Doino,/ Ai cui am rămînea?/ Să nu ne lași, iubito,/ De dragul tău trăim:/ Săraci suntem cu toții,/ Săraci, dar te iubim!” Prin sinceritatea glasului său, mereu solitar cu glasul țaranului român, îl descoperim pe Coșbuc aspirînd spre o viață mai bună. Nu trebuie uitat faptul că George Coșbuc se afla în imposibilitatea de a se întoarce în Ardeal. Face acest lucru, însă, de nenumărate ori, dorul de Năsăud îl face să treacă munții. Sub numele, înregistrat în pașaport, de Gheorghe Popovici, comerciant din Brăila, merge în Ardeal. Exclamă: „Vezi, dacă Ardealul n-a venit după mine la București, am venit acum să-l văd eu. Tare mi-a fost dor de aerul lui curat!”¹⁹ Poezia lui Coșbuc a avut ecou în epocă, atât din punct de vedere cultural, cât și politic, ea exprima un adevăr în care poetul „a jurat un mare rol în realizarea unității culturale a tuturor românilor, act fără de care unitatea politică nici nu se putea concepe”²⁰.

Coșbuc era o fire blîndă: „Nimeni nu pomenește vreo vorbă răutăcioasă adresată cuiva de Coșbuc. Nu are răbufniri violente, nu admonestează, nu înjură, nu ponegrește”²¹. A fost o fire timidă, cînd a părăsit lumea pămîntească, la 9 mai 1918, a făcut acest lucru într-un mod ca și cum n-ar fi vrut să supere pe cineva: „A trecut George Coșbuc fără vîlvă, cum a trăit. Realitatea crudă l-a brutalizat, l-a prigonit și a sfîrșit prin a-l izgoni din hotarele ei, stăpînite de oameni croiți din altă materie decât poezii”²². Poetul a părăsit lumea, plecînd în moarte luptînd cu viața care i-a fost mult prea crudă. Poetul s-a dărîmat de fapt odată cu moartea unicului fiu, Alexandru, la 26 august 1915, mort într-un tragic accident de mașină în apropiere de Tîrgu Jiu. El nu a înțeles cum l-a putut învinge soarta, nu a putut accepta moartea fiului: „Oricînd ochii-ri dic/ Și-ți văd sfîntul chip, băiete,/ Sînge-apoi îți văd prin plete/ Și apoi nu mai văd nimic”. Mormîntul celor trei membri ai familiei Coșbuc are un basorelief realizat de Ion Vlasiu, iar pe mormîntul poetului stau înscrise versurile: „O luptă-i viața: deci te luptă/ Cu dragoste de ea, cu dor.// Pe seama cui? Ești un nemernic/ Cînd n-ai un țel hotărîtor.// Tu ai pe-ai tăi! Dar n-ai pe nimeni./ Te lupti pe seama tuturor”. A murit într-o zi blîndă de primăvară ca și sufletul lui. Crescut în spiritul învățaturii creștine moștenite de la tatăl său și de la generațiile de preoți care l-au precedat, Coșbuc împinge sentimentul iubirii pînă la sacrificiu. Poetul, luptător pentru dreptate și libertatea poporului român se simte neîndreptățit și suferă și mai mult prin faptul că

¹⁹George Coșbuc în *amintirile contemporanilor*. Antologie de Al. Husar. Selecție de texte, note și cuvînt înainte de Al. Husar, ediția a doua, Editura Princeps, 2006, p. 292.

²⁰Mircea Popa, *Primul critic al lui George Coșbuc*, în vol. *George Coșbuc în amintirile contemporanilor*, Antologie de Al. Husar. Selecție de texte, note și cuvînt înainte de Al. Husar, Ediția a doua, Editura Princeps, 2006, p. 112.

²¹Radu Drăgulescu, *op. cit.*, p. 136.

²²Nichifor Crainic, *George Coșbuc*, în „Luceafărul”, 1919, nr. 5, p. 86.

fiul lui nu a murit în alte condiții, pentru neam „nu mi s-a dat prilejul ca singurul meu fiu să-l văd murind pentru libertatea celor obijduiți de veacuri”²³.

BIBLIOGRAPHY

1. **BOLDEA, Iulian**, *Istoria didactică a poeziei românești*, Edit. Aula, 2005.
2. **BUZAȘI, Ion**, *Coșbuc despre Învierea Domnului*, în *Coșbuc în căutarea actualității*, O antologie despre: poezie, publicistică, traduceri, om. Antologie îngrijită de Al. Câțcăuan, Bistrița, Editura Aletheia, 2008.
3. **BUZAȘI, Ion**: *George Coșbuc – poet religios*, în *Coșbuc în căutarea actualității*. O antologie despre: poezie, publicistică, traduceri, om. Antologie îngrijită de Al. Câțcăuan, Bistrița, Editura Aletheia, 2008.
4. **BUZAȘI, Ion**, *Imaginea Fecioarei Maria în lirica românească religioasă în „Tribuna”*, nr. 211, 16-30 iunie 2011.
5. **BUZAȘI, Ion**, *O nouă exegeză despre lirica religioasă*, în „Tribuna”, nr. 197, 16-30 noiembrie 2010.
6. **BUZAȘI, Ion**, *Poezia religioasă românească*, Editura Dacia XXI, 2010.
7. **BUZAȘI, Ion**, *Prima teză de doctorat despre George Coșbuc*, în „Tribuna”, nr. 236, 1-15 iulie 2012.
8. **CIOFLEC, V.**, *La „Badea George”*, în *Coșbuc văzut de contemporani*, București, Editura pentru Literatură, 1966.
9. **COȘBUC, George**, *Balade și idile*, Ediție îngrijită și prefațată de Mircea Popa, Asociația Bibliopolis, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007.
10. **COȘBUC, George**, *Poezii*, Cu un studiu introductiv de I. Popper, vol. II, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958.
11. **COȘBUC, George**, *Poezii*, Prefață de Dumitru Micu, București, Editura Eminescu, 1972.
12. **CRAINIC, Nichifor**, *George Coșbuc*, în „Luceafărul”, 1919, nr. 5.
13. **DRĂGULESCU, Radu**, *George Coșbuc. Din Paradis către Infern*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2004.
14. **GHEORGHE, N. Fănică**, *Popasuri în timp...*, București, Editura Ion Creangă, 1972.
15. **MOLDOVAN, Andrei**, *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, Clusium, 1997.
16. **Sfântul Apostol PAVEL**, în *Epistola I către Corintei*, cap. 15 *Învierea Domnului și învierea noastră*, 13, 14, în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a prea fericitului părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române – 2005.
17. **POPA, Mircea**, *Anecdotical popular în poezia lui Coșbuc*, în vol. *Coșbuc în căutarea actualității*. O antologie despre: poezie, publicistică, traduceri, om. Antologie îngrijită de Al. Câțcăuan, Bistrița, Editura Aletheia, 2008.
18. **POPA, Mircea**, *George Coșbuc în două momente documentare*, în vol. *Coșbuc în căutarea actualității*. O antologie despre: poezie, publicistică, traduceri, om. Antologie îngrijită de Al. Câțcăuan, Bistrița, Editura Aletheia, 2008.

²³Fănică N. Gheorghe, *Popasuri în timp...*, București, Editura Ion Creangă, 1972, p. 152.

19. **POPA, Mircea**, *Primul critic al lui George Coșbuc*, în vol. *George Coșbuc în amintirile contemporanilor*, Antologie de Al. Husar. Selecție de texte, note și cuvânt înainte de Al. Husar, Ediția a doua, Editura Princeps, 2006.
20. **POPESCU, Florentin**, *Poezia română religioasă*, Biblioteca pentru toți, Serie nouă 1492, 1497, București, 1999.
21. Preot prof. univ. dr. **RADU, Dumitru**, *Fundamentele teologice ale fenomenologiei narative*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2005, cap. *De la fenomenologia narativă la specificul național...*
22. **SABO, Emil**, *George Coșbuc. Studiu de istoria literaturii române*, Prima teză de doctorat despre George Coșbuc, Traducere: Szabó Hajnal, Ediție și prefață de Ion Buzași, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2012.
23. **STEINHARDT, Nicolae**, *Dăruind vei dobîndi*, Editura Rohia, 2006.